

Vergaderjaar 1999–2000

21 693

Post- en Telecommunicatiebeleid

Nr. 49

¹ Samenstelling:

Leden: Blaauw (VVD), voorzitter, Van den Berg (SGP), Reitsma (CDA), Biesheuvel (CDA), Rosenmöller (GroenLinks), Van Gijzel (PvdA), Valk (PvdA), Leers (CDA), ondervoorzitter, Van Heemst (PvdA), Feenstra (PvdA), Verbugt (VVD), Giskes (D66), Stellingwerf (RPF), Van Zuijlen (PvdA), Klein Molekamp (VVD), Hofstra (VVD), Van Bommel (SP), Van der Knaap (CDA), Ravestein (D66), Van der Steenhoven (GroenLinks), Niederer (VVD), Nicolai (VVD), Eurlings (CDA), Herrebrugh (PvdA), Hindriks (PvdA).

Plv. leden: Te Veldhuis (VVD), Bakker (D66), Th. A. M. Meijer (CDA), Stroecken (CDA), Van Gent (GroenLinks), Crone (PvdA), Waalkens (PvdA), Atsma (CDA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Duivesteyn (PvdA), Voûte-Droste (VVD), Augusteijn-Esser (D66), Schutte (GPV), Spoelman (PvdA), Geluk (VVD), Luchtensveld (VVD), Poppe (SP), Buijs (CDA), Van Walsem (D66), Vendrik (GroenLinks), Weekers (VVD), Balemans (VVD), Dankers (CDA), Dijkzema (PvdA), Bos (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Swildens-Rozendaal (PvdA), ondervoorzitter, Bijleveld-Schouten (CDA), Middel (PvdA), Essers (VVD), voorzitter, Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Dankers (CDA), Oudkerk (PvdA), Lambrechts (D66), Rijpstra (VVD), Rouvoet (RPF), Van Vliet (D66), Van Blerck-Woerdman (VVD), Passtoors (VVD), Eisses-Timmerman (CDA), Arib (PvdA), Gortzak (PvdA), Hermann (GroenLinks), Buijs (CDA), Atsma (CDA), Spoelman (PvdA), Kant (SP), E. Meijer (VVD), Van der Hoek (PvdA), Blok (VVD).

Plv. leden: Van 't Riet (D66), Rehwinkel (PvdA), Eurlings (CDA), Apostolou (PvdA), Örgü (VVD), Van Gent (GroenLinks), Van de Camp (CDA), Noorman-den Uyl (PvdA), Ravestein (D66), Weekers (VVD), Schutte (GPV), Schimmel (D66), Terpstra (VVD), Udo (VVD), Visser-van Doorn (CDA), Duijkers (PvdA), Belinfante (PvdA), Harrewijn (GroenLinks), Ross-van Dorp (CDA), Th. A. M. Meijer (CDA), Smits (PvdA), Marijnissen (SP), O. P. G. Vos (VVD), Hamer (PvdA), Cherribi (VVD).

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 3 november 1999

De vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat¹ en de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport² hebben op 14 oktober 1999 overleg gevoerd met staatssecretaris J. M. de Vries van Verkeer en Waterstaat en minister Borst-Eilers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over **mobiele telefonie**.

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissies

De heer **Bakker** (D66) merkte op dat met de toelating van drie nieuwe aanbieders dit jaar een gezonde concurrentie is ontstaan en het aantal mobiele telefoons in Nederland is gegroeid tot 4 miljoen. En de groei is er nog niet uit. De nieuwe aanbieders zijn verplicht om hun netwerken over heel Nederland tot stand te brengen, hetgeen betekent dat er veel antennes moeten worden geplaatst. Kan meer informatie worden gegeven over het systeem van de sightsharing? Welke mogelijkheden zijn er volgens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat op het gebied van de inpassing van antennes?

Uit onderzoek van onder andere de Gezondheidsraad is niet gebleken dat straling van GSM (global systems for mobile communications) schadelijk is voor de volksgezondheid. Er is dus geen directe reden voor onrust. Zorgvuldigheid is geboden, maar het beleid mag niet contraproductief werken. Als er minder antennes worden geplaatst, moeten de overige antennes sterker worden afgesteld, hetgeen meer straling inhoudt. Klopt het dat de huidige GSM-straling beneden de belasting ligt die volgens de Gezondheidsraad maximaal is toegestaan? En ligt de straling van televisies en personal computers (PC's) niet vele malen hoger? Tot slot vroeg de heer Bakker hoe de staatssecretaris oordeelt over de gedragscode die de mobiele netwerken zijn overeengekomen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks) constateerde dat de introductie van mobiele telefonie een technologisch project is geweest, waarbij de introductie van marktwerking en de introductie van überhaupt de mobiele telecommarkt de boventoon hebben gevoerd. Er treden nu effecten op waarbij in eerste instantie onvoldoende is stilgestaan. Het protest van bewoners tegen het plaatsen van masten, neemt hand over hand toe.

Mobiele operators melden dat zij veel problemen hebben met het overtuigen van bewoners dat er niets aan de hand is. De rijksoverheid had echter moeten weten dat het introduceren en plaatsen van zoveel masten een dergelijke reactie tot stand zou brengen.

Het rapport van de Gezondheidsraad van 1997 wijst uit dat uit onderzoek naar de thermische effecten van de straling is gebleken dat deze niet schadelijk zijn voor de gezondheidseffecten. Over de niet-thermische effecten kon geen duidelijkheid worden gegeven. Er zijn geen aanwijzingen dat deze schadelijk zijn, maar er zijn ook geen aanwijzingen dat deze niet schadelijk zijn. Dat roept onrust op. Omdat er geen zekerheid kan worden gegeven, verzocht de heer Vendrik het kabinet om zich op dit punt terughoudend op te stellen. Kan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport bevorderen dat er in Nederland meer onderzoek wordt verricht naar eventuele niet-thermische effecten van straling bij het gebruik van mobiele telefonie op de lange termijn? Gelet op de vele gebruikers van mobiele telefoons in Nederland past het niet dat de minister genoegeneemt met de onderzoeken die zich internationaal aandienen. De communicatiestrategie van de overheid moet in dit technologische project bepaald worden verbeterd. Wil de minister een wettelijke richtlijn bevorderen?

Het universal mobile telecommunication system (UMTS) zal vanaf 2000 zijn intrede doen, als de opvolger van GSM. Zijn, parallel aan het veilen van een aantal vergunningen, de gezondheidseffecten van dit nieuwe systeem bekeken door de minister van VWS? Omdat er in de komende jaren nog vele tienduizenden masten bij zullen komen, verzocht de heer Vendrik de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, met een nationaal antennebeleid te komen. Het moet voor de gemeenten en de mobiele operators helder zijn dat zendinstallaties in principe vergunningsplichtig zijn en dat gemeenten het recht hebben om, binnen kaders, daarvoor beleid te ontwikkelen. Die kaders moeten door de rijksoverheid worden aangereikt, ter voorkoming van een ongeordende markt. Gestreefd moet worden naar een concentratie van zendinstallaties. Er moet niet alleen bij mobiele operators onderling sprake zijn van sightsharing; ook private en publieke zendinstallaties moeten worden gecombineerd. Gemeenten moeten aan operators groepsvergunningen kunnen verlenen. Hierbij is goede informatievoorziening aan bewoners belangrijk. Gemeenten moeten daarom de bewoners horen. Het gaat niet om het gelijk van de bewoners, maar om hun angstbeleving. Als de technische mogelijkheden het toelaten, moet gehoor worden gegeven aan de wensen van betrokkenen.

De heer **Eurlings** (CDA) stelde dat de grote groei van de mobiele telefonie in Nederland niet alleen is ontstaan door concurrentie, maar ook door nieuwe aanbiedingen als «prepaid». Het gebruik van de ether zal in de toekomst alleen nog maar toenemen door de ontwikkeling van nieuwe technologieën als UMTS en door de ontwikkeling van nieuwe kostenstructuren van bijvoorbeeld dataverkeer. Een groei van het aantal masten houdt niet per se een gevaarlijker situatie in. Als er meer masten komen, neemt de veldsterkte van de verschillende masten af, waardoor een veiliger situatie kan ontstaan. Het is de taak van het kabinet om de risico's voor de volksgezondheid in beeld te brengen en voor de ruimtelijke ordening een helder kader te scheppen.

De heer Eurlings sloot zich aan bij de vraag van de heer Bakker over de straling van televisies en PC's. Staat de minister achter de door de Gezondheidsraad aanbevolen grens van 41V per meter veldsterkte en is zij bereid deze grens wettelijk vast te leggen? Deze grenzen moeten dan uiteraard ook in de praktijk worden aangehouden. Op het moment controleren de operators vaak zelf, maar is het niet beter om de planning van netwerken en de controle op het functioneren daarvan in handen te geven van de Rijksdienst voor radiocommunicatie?

Onlangs is gepubliceerd dat de normen in Amerika voor maximale veldsterkte voor mobiele telefonie strenger zijn dan in Europa. Kan de minister ingaan op de Amerikaanse en Europese afwegingen? Moeten de normen niet wereldwijd gelijk zijn?

De verschillende onderzoeken hebben niet op alle punten duidelijkheid kunnen bieden. Er wordt uitgegaan van de oordelen die de Gezondheidsraad op dit moment heeft. Gelet op de nieuwe technologieën en de onrust die er leeft, is het van belang dat in de toekomst nader breed onderzoek wordt gehouden.

De masten zullen in de toekomst kleiner worden en kunnen dan zelfs de grootte van een knop hebben. Toch zullen ook deze masten in de toekomst problemen opleveren voor de ruimtelijke ordening. De CDA-fractie pleit ervoor om meer lijn te brengen in de juridische situatie op dit moment. Duidelijkheid is van belang voor zowel bewoners als operators. Hoewel het eerder had moeten gebeuren, moeten problemen op het gebied van de volksgezondheid en de ruimtelijke ordening alsnog goed worden bestudeerd. De heer Eurlings onderstreepte van harte het pleidooi voor een duidelijk nationaal antennebeleid. Daarin moet worden uitgegaan van een goede inpassing in het landschap en het zoveel mogelijk stimuleren van sightsharing. In dit kader suggereerde hij om antennes te plaatsen op tolpoorten boven snelwegen, zover mogelijk van bebouwing vandaan. De overheid moet uiteraard zorgen voor goede voorlichting. Is de staatssecretaris, ondanks de lopende bodemprocedure, in staat om op korte termijn tot zo'n nationaal antennebeleid te komen?

De heer **Herrebrugh** (PvdA) sloot zich aan bij de opmerkingen over de volksgezondheidsaspecten en hoopte dat er op korte termijn, liefst voor het einde van het jaar, duidelijkheid komt. Wellicht kan onderzoek worden verricht naar de ervaringen met de mobiele netten van publieke organen en met zenders waaronder omroepzenders. Pas als er duidelijkheid is, zal blijken of er wettelijke maatregelen moeten worden genomen. Wil de minister bij de werkgroep die zich met deze aspecten bezighoudt, aandringen op spoed?

Gemeenten hebben de mogelijkheid om de bouw van antennes vergunningsplichtig te maken. Houdt dit in dat gemeenten op dit punt een eigen beleid in het kader van de ruimtelijke ordening kunnen voeren? En wat gebeurt er als een gemeente ertoe besluit om helemaal geen antennes en zendmasten toe te laten? Kan de rijksoverheid dan een gemeente daar binnen het huidige kader toe verplichten? Er kan een discrepantie ontstaan: mobiele operators zijn verplicht om een landelijk netwerk te verzorgen en gemeenten kunnen de plaatsing van antennes tegenhouden op basis van een bepaalde interpretatie van de Wet op de ruimtelijke ordening. Of er moet een landelijk beleid voor de plaatsing van antennes komen of de verplichting voor de operators moet worden herzien. In artikel 5 van de Telecommunicatiewet is een gedoogplicht opgenomen met betrekking tot het vaste net. Een dergelijke gedoogplicht bestaat er niet in het kader van de mobiele telefonie. In de toekomst zullen het vaste net en de mobiele telefonie waarschijnlijk in elkaar opgaan. Ligt het daarom wellicht in de rede om een dergelijke gedoogplicht ook voor mobiele installaties op te nemen? Spoort dat met de van kracht zijnde verschillen tussen de vroegere nutsvoorziening en de marktvoorziening, zoals nu gedragen door een aantal marktpartijen in de mobiele telecommunicatie?

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD) achtte het positief dat allerlei nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden in de mobiele telefonie. Daarbij hoort wel goede informatie aan de Nederlandse burger over eventuele effecten van de verschillende soorten straling voor de volksgezondheid. Is de minister bereid samen met de Gezondheidsraad deze voorlichting te verzorgen?

Wanneer zal de staatssecretaris komen met een duidelijke beleidslijn voor de zendmasten, zodat er duidelijkheid ontstaat voor betrokkenen? Sightsharing is in dit kader een belangrijk element. De fractie van de VVD waardeert het zeer dat de mobiele operators een gedragscode hebben opgesteld. Maar biedt deze voldoende mogelijkheden om sightsharing een realiseren? Zo neen, hoe kan sightsharing dan toch inhoud worden gegeven?

Tot slot merkte mevrouw Voûte op dat er duidelijkheid moet zijn over de gezondheidsaspecten en de plaatsing van de masten voordat UMTS aan de orde wordt gesteld en vergunningen worden gevraagd.

Het antwoord van de regering

De **staatssecretaris** en de **minister** deelden mede schriftelijk op de gestelde vragen te zullen antwoorden.

De **voorzitter** besloot dat aan de hand van de schriftelijke beantwoording zal worden gezien of een vervolg algemeen overleg gewenst is.

De voorzitter van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat,
Blaauw

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Essers

De griffier van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat,
Roovers